

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Β ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΥΡΙΑΚΗ 31 ΜΑΡΤΙΟΥ 2013

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ:

[...] Ο ρατσισμός δεν είναι ένας και ενιαίος. Υπάρχουν όμως ορισμένα δομικά χαρακτηριστικά κοινά σε όλους τους ρατσισμούς. Έτσι, κάθε ρατσισμός στηρίζεται σε αρνητικά στερεότυπα, δηλαδή σε προκαταλήψεις απέναντι στις άλλες, στις ξένες φυλές. Ο ρατσιστής γνωρίζει ότι υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στους πολιτισμούς και τις επιμέρους κοινωνικές ομάδες. Τις διαφορές αυτές όμως τις απολυτοποιεί, τις θεωρεί αναλλοίωτες και αιώνιες. Τη δική του φυλή θεωρεί ανώτερη από όλες τις άλλες. Επιπλέον, θεωρεί ότι τα χαρακτηριστικά μιας ορισμένης ομάδας είναι **ομοιογενή** για όλα τα μέλη της. Δεν αναγνωρίζει, δηλαδή, ότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα μέλη ακόμα και της δικής του ομάδας-φυλής. Πρόκειται βεβαίως για πίστη και όχι για γνώση.

Είναι αλήθεια ότι στο πλαίσιο των ομάδων οι πάντες σχηματίζουν θετικά στερεότυπα για τους δικούς τους (έσω ομάδα) και **προκαταλήψεις** για τους τρίτους (την έξω ομάδα). Προκαταλήψεις διαμορφώνουμε όλοι από τα πρώτα στάδια της ανατροφής μας, εφόσον δεν μπορούμε να σχηματίσουμε ταυτότητα χωρίς τη διάκριση «εμείς - αυτοί». Αυτό συμβαίνει ανέκαθεν. Εκείνο όμως που δεν είναι αναπόφευκτο, είναι η διά παντός εμμονή και καθήλωση κάποιου στις κληρονομημένες από το κοινωνικό του περιβάλλον προκαταλήψεις. Ρατσιστής, ακριβώς, είναι εκείνος που δεν δέχεται ποτέ να υποβάλει σε κριτική συζήτηση τις προκαταλήψεις του. Ο ρατσιστής δεν είναι απλώς δύσπιστος στο ένα ή το άλλο επιχείρημα. Απορρίπτει την ίδια τη χρήση του λόγου. Αυτό συμβαίνει γιατί δίπλα στις υπαρκτές διαφορές προσαρτά ο ίδιος ορισμένες φαντασιακές διαφορές, έτσι ώστε οι πρώτες να αποτελούν άλλοθι για τις δεύτερες.

Ουσιαστικά, ο ρατσισμός δεν αποτελεί μια στάση που προέρχεται από μια πραγματική διαφορά με τους άλλους. Απεναντίας, ο ρατσισμός δημιουργεί μια αιτία προκειμένου να εκδηλωθεί. Ακόμα κι αν δεν υπάρχει πραγματικά η αιτία, θα εφευρεθεί. [...] Από ψυχολογική άποψη, όμως, εξηγείται γιατί προσφέρει άλλοθι για την εκδήλωση επιθετικότητας απέναντι στις ομάδες-θύματα. Η υπερβολική έξαψη, η «υπερ-αντίδραση» με την οποία ένας ρατσιστής απορρίπτει

τον άλλον, δεν έχει καμιά σχέση με την εκάστοτε πραγματική αφορμή, όποτε κι αν αυτή ποτέ δοθεί.

Φυσικά, ο ρατσισμός συγγενεύει με την ξеноφοβία και τον εθνοκεντρισμό. Πολλές φορές συνυπάρχει μαζί τους, διαμορφώνοντας μια κατάσταση συγκοινωνούντων δοχείων.

Ωστόσο, η ξеноφοβία μπορεί να μη στηρίζεται σε μια **ανορθολογική** πίστη στη βιολογική ανωτερότητα της φυλής, αλλά σε απλή άγνοια. Επίσης, ένας εθνικιστής μπορεί να υποτιμά τα άλλα έθνη, πλην όμως δεν είναι απαραίτητο να επιθυμεί την εξαφάνισή τους. Η ιδιαιτερότητα του ρατσιστή έγκειται στο ότι εκτός από την πίστη του στη διαφορά της δικής του ανώτερης, καλής και καθαρής φυλής επιθυμεί την εξαφάνιση των άλλων, επιθυμεί την εξαφάνιση των διαφορών (ανεξάρτητα από το αν πραγματοποιεί την επιθυμία αυτή).

Επιπλέον, στις μέρες μας έχει αλλάξει και το περιεχόμενο του ρατσισμού. Σήμερα η έννοια της ράτσας έχει περιθωριοποιηθεί, μια και αποδείχθηκε το αντιεπιστημονικό του υπόβαθρο. Στο πλαίσιο των σύγχρονων πολυπολιτισμικών κοινωνιών ο ρατσισμός εκφράζεται με διαφορετικό τρόπο: αντί να διατυμπανίζει την ανωτερότητα της φυλής και την απόρριψη των άλλων, ο ρατσισμός εκφράζεται κυρίως με την απόλυτη αποδοχή των πολιτισμικών διαφορών. Η ανισότητα του ανώτερου και του κατώτερου αντικαθίσταται από την απόλυτη διάκριση ανάμεσα σε ανόμοιους και αναφομοίωτους, υποτίθεται, πολιτισμούς. *Πυρήνας του ρατσισμού πλέον είναι η φοβία της διαπολιτισμικής επικοινωνίας.* Η επιδεικτική περιφρόνηση για τους κατώτερους παραχωρεί τη θέση της στην έμμονη αποφυγή της επαφής με τους άλλους. Εξαιτίας της μετατόπισης από τη «φυλή» στην «κουλτούρα» γίνεται λόγος πλέον για «νεο-ρατσισμό».

Για την εκδήλωση ρατσιστικών συμπεριφορών απαιτείται κατάλληλο κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον. Σε περιόδους οικονομικών κρίσεων, διεθνών ανακατατάξεων, αυξάνουν οι ρατσιστικές συμπεριφορές εις βάρος ευπαθών κοινωνικών ομάδων (μετανάστες, πρόσφυγες, εθνικές μειονότητες, ομοφυλόφιλοι, μαύροι κ.λπ.). Οι ομάδες αυτές καθίστανται αντικείμενο ηθικού πανικού, δυσμενών διακρίσεων, καθίστανται το «κακό» αντικείμενο επί του οποίου διοχετεύονται το άγχος, ο φθόνος, η μνησικακία και η καταπιεσμένη επιθετικότητα της πλειοψηφίας. Δυσμενείς διακρίσεις όμως δεν κάνουν μόνον οι πλειοψηφίες προς τις μειοψηφίες, αλλά και οι μειοψηφίες μεταξύ τους. Πρόκειται για έναν διασπαστικό ρατσισμό που διευκολύνει την κυριαρχία των ελίτ εξουσίας μέσω της τακτικής του «διαίρει και βασίλευε».

Διασκευασμένο κείμενο του Νίκου Δεμερτζή (αναπλ. καθηγητή στο Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

A. Να συντάξετε την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε σε 110-130 λέξεις.
25 μονάδες

B.1. Να δώσετε έναν τίτλο στο κείμενο.

4 μονάδες

B.2. «Ρατσιστής, ακριβώς, είναι εκείνος που δεν δέχεται ποτέ να υποβάλει σε κριτική συζήτηση τις προκαταλήψεις του». Να αναπτύξετε το παραπάνω απόσπασμα σε μια παράγραφο 60-80 λέξεων.

12 μονάδες

B.3. α) «διαμορφώνοντας μια κατάσταση συγκοινωνούντων δοχείων», «να διατυμπανίζει την ανωτερότητα της φυλής», «πυρήνας του ρατσισμού πλέον είναι»: Να εξηγήσετε τη σημασία των υπογραμμισμένων μεταφορικών φράσεων (6 μονάδες).

β) ομοιογενή, προκαταλήψεις, ανορθολογική: Να γράψετε τα συνθετικά των λέξεων και με το τελευταίο συνθετικό να γράψετε από μια νέα λέξη σύνθετη λέξη (6 μονάδες).

12 μονάδες

B.4. «Επιπλέον, στις μέρες μας... γίνεται λόγος πλέον για “νεο-ρατσισμό”»: Να γραφεί ο πλαγιότιτλος της παραγράφου (2 μονάδες) και να βρεθεί ο τρόπος ανάπτυξης της (5 μονάδες).

7 μονάδες

Γ. Με αφορμή την έξαρση του ρατσισμού στην ελληνική κοινωνία το περιοδικό του σχολείου σας ετοιμάζει σχετικό αφιέρωμα για το επόμενο τεύχος του. Εσείς, ως μέλος της συντακτικής ομάδας, αναλαμβάνετε να παρουσιάσετε σε ένα άρθρο χαρακτηριστικά παραδείγματα φυλετικού και κοινωνικού ρατσισμού που εκδηλώνονται σήμερα. Στη συνέχεια να περιγράψετε τις επιπτώσεις του φαινομένου αυτού τόσο για το άτομο όσο και την κοινωνία. Το άρθρο σας να έχει έκταση 400-500 λέξεων.

40 μονάδες

Οδηγίες προς υποψηφίους

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.

2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση **δεν επιτρέπεται να γράψετε**.
3. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
4. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
5. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο** με μπλε ή μόνο με **μαύρο** στυλό.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ